

УДК 82.091:821.161.2:821(438)

**МІФОЛОГЕМА СОНЦЯ
У ТВОРАХ БРУНО ШУЛЬЦА І ГАЛИНИ ПАГУТЯК**

Бокшань Г. І.

Херсонський державний університет

Вул. 40 років Жовтня, 27, 73000, м. Херсон, Україна

office@ksu.kherson.ua

Анотація. У статті аналізується семантика художніх образів, які репрезентують міфологему сонця у творах Б. Шульца та Г. Пагутяк. Відстежуються їх зв'язки з солярними міфами. Приділяється увага інтерпретації символіки вогняної стихії. Висвітлюється концептуальне значення міфологеми сонця для впорядкування художнього мікрокосму обох митців. З'ясовується кореляція цієї міфологеми з низкою бінарних опозицій, представлених у їхній прозі. Акцентується роль міфологеми сонця у художній реалізації концепції циклічного часу у творчості обох письменників.

Ключові слова: міфологема сонця, солярні міфи, бінарні опозиції, циклічний час, геліоцентричність, вегетативний код, амбівалентна семантика.

Прозу Б. Шульца й Г. Пагутяк об'єднує «та сама колиска краєвиду, та сама земля і пейзаж» [26, с. 72], утаємниченість у неперервний процес містифікації та космізації галицьких топосів. У їхніх творах образної рельєфності набуває те, про що писав Б. Шульц у «Мітологізації дійсності»: «Немає серед наших ідей анічого, що не виринуло б із мітології – не було би перетворено, перевтіленого мітологією» [26, с. 20]. Окрім того, обох митців споріднює тяжіння до міфологізації автобіографічного досвіду. Так, «Цинамонові крамниці» Б. Шульц атрибутував як автобіографічну повість: «Це автобіографія, або, радше, духовна генеалогія <...>, позаяк являє духовний родовід аж до тієї глибини, де він

криється в мітології, де губиться в мітичному маячінні» [26, с. 31]. Художньо артикульований життепис Г. Пагутяк у деяких творах присутній у вигляді окремих автобіографічних маркерів, тоді як в інших він оформлений у виразний духовно-автобіографічний інтертекст, який корелює з філософсько-міфологічним. Попри національні, гендерні й суто індивідуальні відмінності світовідчуття цих письменників, спільне в їхніх творах виявляється в генеруванні неоміфології Галичини.

Доробок Б. Шульца утримує високий рівень уваги науковців, оскільки «<...> його проза ще зріє, з перспективи часу набирає нових якостей, барв, запахів» [1, с. 22]. Неоміф Г. Пагутяк є динамічним явищем через креативну продуктивність письменниці, що спонукає літературознавців синхронізувати науковий аналіз з його розвитком. Порівняльний підхід до вивчення міфотворчості Б. Шульца застосували у своїх дослідженнях І. Скрипник (міфологічний еротизм у доробку Б. Шульца та Б. І. Антонича) [23], В. Романишин (топос міста у творах І. Франка та Б. Шульца) [21], М. Гоголя (образ батька у прозі Б. Шульца і Д. Кіша) [3]. Проте компаративних студій, які б висвітлювали типологічну спорідненість міфомислення Б. Шульца і Г. Пагутяк, наразі бракує, що визначає актуальність теми нашої статті.

Мета запропонованої розвідки – порівняти своєрідність художнього втілення міфологеми сонця у творах Б. Шульца та Г. Пагутяк, що передбачає виконання таких завдань: проаналізувати образні репрезентанти цієї міфологеми у зв'язку з солярними міфами; з'ясувати її значення для впорядкування художнього мікрокосму обох митців та реалізації концепції циклічного часу.

Міфосемантика образу сонця пов'язана насамперед з природною циклічністю: небесне світило визначає чергування дня і ночі, воно «керує зміною пір року, родючістю землі» [4, с. 603]. Зважаючи на це, можна помітити, що назви деяких оповідань Б. Шульца імпліцитно відображають

геліоцентричність авторського міфосвіту («Серпень», «Ніч великого сезону», «Весна», «Липнева ніч», «Друга осінь», «Осінь»). У доробку Г. Пагутяк на рівні заголовка солярність виражена експліцитно як у художніх творах («Захід сонця в Урожі», «Тебе спалить сонце»), так і в есеях («Засвічу свічу проти сонечка...», «Сліпуче світло полудня», «Сонце»).

Якщо міфотворча енергія Б. Шульца спрямована передусім на інтерпретацію образу денного сонця, то домінантою міфопоетики Г. Пагутяк виступає образ сонця вечірнього. У прозі обох письменників образ полудневого світила наділено містично-езотеричними конотаціями. В оповіданні Б. Шульца «Пан», у якому міфологема сонця реалізує семантику емануючої вітальності, цей образ постає ознакою іншого часопросторового виміру: «<...> о непритомній від спеки полудневій порі <...> літо, вирвавшись з-під контролю, росте без рахунку й міри на всьому просторі, повсюдно, з диким розмахом, подвоївшись, потроївшись, переростає в якийсь інший химерний час, у незнаний вимір, у безум» [27, с. 59]. У «Липневій ночі» образ полудня набуває виразних сакральних конотацій: «І коли страшенно сліпучої полудневої пори вражено злітали вгору всі фіранки на розчахнутих навстіж вікнах <...> – і сад з усіма напливами світла й тіні, з мандрівними шумами й затишшями повільно проходив кімнатою, немовби о цій Господній годині розступалися всі перепони та стіни і цілим світом без думки й чуття заволодівав трепет усеохопної єдності» [27, с. 221]. Утім, в оповіданні «Мертвий сезон» цей образ оприявнює семантику руйнівної стихії: «<...> пополудневий жар крокував милями залитої світлом рівнини, спустошуючи далекий світ під собою <...>» [27, с. 251].

У новелі «Тебе спалить сонце» Г. Пагутяк переосмислює семантику міфологеми сонця, пов'язану з образами духів. Актуалізоване у творі табу щодо полуденного сонця письменниця пояснює у книзі «Уріж та його

духи»: «Серед дня теж буває ніч – час духів. Десь від полудня до третьої години. <...> Духи землі, повітря, води заволодівають простором довкола села» [20, с. 26]. В українській міфології така семантика солярного образу корелює з демонологічними образами полудниць, «втіленням яких є сонячний удар» [2, с. 384]. Містичності новелі додає моторошний образ «старої баби, замотаної в чорну хустку» [19, с. 34], яка застерігає хлопця «вернутися, як сонце стане між першою і другою горою» [19, с. 34]. Відкритий фінал новели, згідно з міфологічними уявленнями, сугестує можливість трагічної розв'язки або переживання головним героєм сильного страху: «Сонце терпляче його очікувало, спинившись між першою і другою горою, а зголоднілі риби кусали за литки...» [19, с. 35].

Образ ранкового сонця як «символ народження і пробудження, воскресіння» [22, с. 443] у Б. Шульца неодноразово візуалізується в описах інтер'єрів: «О п'ятій годині сліпучого від сонця ранку наш будинок уже давно купався в жаркому і тихому світанковому сяйві» [27, с. 241]. Міфологема сонця у прозі письменника організовує часово-просторові зв'язки, маркуючи співвіднесеність сюжету з частинами дня: «Був ранній ранок, ми зайшли до низької, синькою побіленої халупи з утоптанною глиняною долівкою, на якій лежало раннє сонце, яскраво-жовте у ранковій тиші <...>» [27, с. 11]. У його творах все відбувається «у згоді з освяченим вічністю ритуалом» [27, с. 56]. Співвіднесеність звичних дій з сонцем увиразнює ритуально-міфологічний характер побуту героїв: прогулянки відбуваються «суботніми пополуднями», «глухими світанками» Аделя приносить каву. Погоджуємося з Є. Фіцовським, який зазначає, що «у творах Шульца замість етнічно позначеної обрядовості – повсякденний ритуал, який зводить до обряду кожен вчинок» [25, с. 176].

У повісті-баладі «Соловейко» Г. Пагутяк уперше вдається до інтерпретації міфологеми призахідного сонця, яка у низці наступних її творів слугує виразним засобом організації часово-просторових зв'язків. У

поведінковій моделі оповідачки підкреслюється звичка сидіти «на порозі дому, поклавши на коліна руки, й дивитись, як, повільно згоряючи, заходить сонце» [17, с. 104]. Фольклорно-міфологічна семантика образу призахідного сонця корелює з потойбіччям, тому в поєднанні з іншими художніми деталями сугестує трагічну розв'язку твору.

Як і в повісті-баладі «Соловейко», образ призахідного сонця у романі «Компроміс» наділений профетичною функцією: семантика згасання, екстрапольована на образ хворої Марії, актуалізує мотив смерті. Передбачення Марією своєї загибелі набуває масштабів апокаліптичного пророцтва: «Спочатку щезнуть звірі, птахи, рослини, тоді люди і все ними створене, потворне і гарне» [12, с. 83]. Образ призахідного сонця корелює з передчуттям Анною переходу в потойбіччя і в повісті «Спалене листя»: «<...> я бачу захід сонця, коли надворі ще білий день» [18, с. 333]. Семантику мотиву споглядання призахідного сонця Г. Пагутяк тлумачить у примітках до повісті «Брат мій Енкіду»: «Натяк на те, що Шамхат думає про смерть» [7, с. 23]. В есеї «Рукави, вологі від роси» письменниця експлікує дещо іншу семантичну домінанту образу призахідного сонця: «Воно примиряє з темрявою життя» [14, с. 98].

Образ призахідного сонця в романі «Смітник Господа нашого» наповнюється семантикою, суголосною притчі, про яку згадує С. Кримський: старець Осія «наприкінці життя віддав своє майно дітям, борги – людям, податки – кесарю, серце – дружині, страх – Богу, а собі залишив тільки місце під маслиновим деревом, з якого особливо довго споглядався захід сонця. З цього місця Осія побачив те, що переважає речовинність майна, грошей, плоті та почуттів, пов'язаних з нею. Перед ним відкрилися символи часу, вічності, світла, краси та плинності буття» [5, с. 27]. Споглядаючи захід сонця, Король у романі Г. Пагутяк розмірковує: «Так само ми будемо дивитися на воду і ліс, доки не зрозуміємо, що вони вічні <...> Тільки так можемо врятуватись від хаосу»

[16, с. 34]. Така ж семантика міфологеми призахідного сонця акцентована і в «маленькому романі» «Радісна пустеля».

З міфологемою сонця корелюють наскрізні образи-персонажі у творах Б. Шульца. Через образ Аделі оприявнюється семантика плодючості: «Аделя приходила світлим ранком, ніби Помона у вогні розжарених днів, сиплячи з кошика барвною красою сонця – <...> абрикоси, що в їх золотому м'якуші втілювалися довгі пополудні <...>» [27, с. 6]. В енциклопедії «Міфи народів світу» зв'язок золота, саду і його плодів з сонцем визначається характерною рисою слов'янських солярних міфів і казок [6]. Міфологема сонця дотична до образу батька в оповіданні «Мій батько йде в пожежники». Цей образ у творах Б. Шульца акумулює семантику магичної креативності, адже в солярних міфах сонце сприймається як «активний, даючий, творчий принцип» [4, с. 605].

Кореляція жіночих персонажів з міфологемою призахідного сонця є одним з численних автобіографічних маркерів у міфопоетиці Г. Пагутяк: письменниця, як і героїні її творів – Оля, Марія, Шамхат, любила дивитися, «коли сонце заходило за гору» [13, с. 66].

З міфологемою сонця корелює бінарна опозиція «світло–темрява», що відображає боротьбу двох світових принципів [4, с. 604]. Образ темряви в оповіданні «Весна» Б. Шульца виявляє танатичну семантику: «Зануришся лицем у це пухнасте лице присмерку – і на мить робиться зовсім темно, глухо та, ніби під віком труни, задушливо. Тоді треба впитись очима, наче п'явками, у найчорнішу темряву <...> – й от раптом ми вже біля мети, на другому боці речей, ми вже в надрах, у Підземеллі» [27, с. 168]. Протиставлення світла й темряви проектує опозицію верха й низу, свідомості і підсвідомості: «Бо тільки на горі, у світлі – це варто сказати раз і назавше – ми є тремтливо артикульована в'язка мелодій, світлий жайвориний вершок, у глибині ж ми знову розсипаємося на чорне мугикання, белькотіння, безмір незавершених історій» [27, с. 168].

Через образ темряви/Підземелля/підсвідомості в оповіданні Б. Шульца артикульовано мотив творчості: «Звідки письменники брали б концепції, звідки черпали б відвагу для вигадування, якби не відчували за собою цих ресурсів, цих капіталів, цих розрахунків сторицею, що ними аж вібрує Підземелля?» [27, с. 170].

В оповіданні Б. Шульца «Мертвий сезон» образ ночі акумулює демонологічну семантику: «Але вночі прорізалася бунтівна сукняна чорнота, штурмуючи небо пантомімними тирадами та люциферськими імпровізаціями» [27, с. 254]. Образ темряви, яка набуває форми «хронічних сутінок», є центральним у його оповіданні «Санаторій під клепсидрою».

У повісті Г. Пагутяк «Пан у чорному костюмі з блискучими гудзиками» антитеза світла і темряви актуалізує образ іншого світу, опосередкований позицією письменниці щодо паралельних реальностей: «Темрява – це вже інша реальність, зовсім інша» [15, с. 8]. Образ темряви у цьому творі наповнений демонологічною семантикою: через відчинені у потойбіччя двері до жителів Урожа приходять мерці. В уявленні героїні Олі темрява асоціюється з підземеллям: «Вмерлих у землі ховають. А там темно» [13, с. 71].

Герої повісті Г. Пагутяк «Кіт з потонулого будинку» охоплені пільмою, проте відчують потребу світла. Пригнічені темрявою і мороком, вони усвідомлюють марноту й суєтність свого життя, переживаючи щось на кшталт внутрішнього прозріння: «Боже, нам завжди було стільки усього потрібно, а зараз нічого, лише трохи світла!» [10, с. 217]. З позицій християнської етики орієнтованість на світло ототожнюється з налаштованістю на добро: «Бо кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходить до світла, щоб не зганено вчинків його. А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявились, бо зроблені в Бозі вони» [Євангеліє від Іоанна 3:20-21].

Відповідно до міфологічних уявлень вогонь називають емблемою сонця, його «завжди вважали породженням сонячних променів, земним послом сонця. І стихія сонця – також вогонь» [22, с. 443]. Будівля в міфології постає «малим відтворенням космосу» [2, с. 557], відтак на цьому рівні геліоцентричність міфопоетики Б. Шульца і Г. Пагутяк виявляється в тому, що хатніми еквівалентами сонця у їхніх творах стають лампа, комин, свічка, піч. В оповіданні Б. Шульца «Манекени» зимова темрява компенсується рукотворними джерелами тепла і світла: «Ще молодий, мутно-брудний вогонь у грубі лизав зимні, блискучі паростки сажі в горнилі комина. Свічка гасла, кімната занурювалась у темряву» [27, с. 32]. Символічним репрезентантом міфологеми сонця в оповіданні «Ніч великого сезону» виступає образ лампи: «Світло лампи творило в тій країні штучний день – дивний, без світанку та вечора» [27, с. 112].

Утіленням міфологеми вогню/сонця у багатьох творах Г. Пагутяк виступає образ печі. Так, наприклад, у романі «Смітник Господа нашого» вимальовується образ печі, яку Діоген «доглядав, як добрий син стареньку маму» [16, с. 4]. Авторська інтерпретація узгоджується з фольклорно-міфологічними уявленнями: традиційно домашнє вогнище підтримувала жінка, тому образ печі асоціативно пов'язаний з архетипом матері. Цей образ акумулює семантику сакрального центру мікрокосмосу, яка пояснюється тим, що біля печі «через жертвоприношення, молитви та виконання ритуалів відбувалося спілкування людини зі світом богів та предків» [24, с. 73]. У книзі «Уріж та його духи» Г. Пагутяк пов'язує семантику сакрального центру з персоніфікованим образом хати: «Якщо розібрати піч, хата руйнується, бо піч – то її серце. Тепле серце» [20, с. 95]. Візуалізуючись у роздумах оповідачки в повісті «Соловейко», образ печі з «живим вогнем» символізує тугу за справжнім домом: «Вже цілу вічність не бачила справжнього вогню» [17, с. 108].

Символічними репрезентантами міфологеми сонця у прозі обох галицьких письменників постають образи рослин. В оповіданні «Серпень» Б. Шульца семантика цієї міфологеми реалізується через образ соняшника: «Величезний соняшник зі слоновою хворобою, що висунувся на товстеному стовбурі, чекав у жовтій жалобі останніх сумовитих днів життя, вигинаючись від надміру потворної тілесності» [27, с. 9]. Образи рослин у його творах оприявнюють семантику життєдайності, буяння і родючості: «Плутана густина трав, бур'янів, будяччя і зілля бухкотить у вогні пополудня. Бринить роями мушви пополуднева дрімота саду. Золоті стерні кричать з-під сонця, ніби руда сарана, в рясному дощі вогню галасують цвіркуни <...>» [27, с. 9]. Вегетативний код уможлиблює також прочитання амбівалентної семантики життя і смерті в міфологемі сонця: «Будяччя, спалене сонцем, кричить <...>» [27, с. 11].

У циклі новел «Душа метелика» Г. Пагутяк архетипні образи світла й тіні інтерпретуються через співвіднесеність з рослинною символікою: «Бо лопух – тінь, а рум'янок сонце. Тисячу років квітчають ними стіни наших осель, щоб не образити світло і тінь» [8, с. 82]. Письменниця переосмислює семантику міфологеми сонця, яка корелює з колообігом життя і природною рівновагою. Семантика сутінок тлумачиться як «повна рівновага світла і тіні» [8, с. 83]. Г. Пагутяк постулює пріоритет рівноваги над досконалістю: «Природа знає, що в досконалості її смерть, а в рівновазі – життя» [8, с. 83].

У міфотворчості Б. Шульца семантика міфологеми сонця відображена крізь призму язичеських солярних культів: «Ніхто не знав, що саме там серпень відправляє того літа свою велику поганську оргію. <...> Повітря над румовищем, одичіле від жару, потяте блискавками лискучих, оскаженілих від сонця гедзів, тріскотіло, як від незримих брязкалець, шалено збуджуючи» [27, с. 10]. Ця архаїчна семантика домінує в Шульцівській інтерпретації міфологеми сонця: «Перехожі, блукаючи в

золоті, мружили очі від жару <...>. І всі блукальці тим золотим днем несли на сої однаково спекотну гримасу – золоту маску сонячного ордена; і всі, що нині вийшли на вулиці, <...> вітали одні одних тією маскою, вимальованою на лицях грубим шаром золотої фарби, вишкірюючись навзаєм вакхічною гримасою – варварською маскою поганського культу» [27, с. 7]. Письменник своєрідно переосмислює семантику священного шлюбу першостихій: «Під диким палючим сонцем смітник плодився цілими поколіннями велетенських кропив і калачиків. Від зіткнення сонця з краплиною ґрунтових вод на цьому шматочку землі зачиналася їдка субстанція зелені, сварливий відвар, отруйний дериват хлорофілу» [27, с. 248].

У повісті «Спалене листя» міфологему сонця, яка постає в образі триликого небесного світила, Г. Пагутяк інтерпретує з опертям на уявлення стародавніх єгиптян: «Певно, сонце не єдине в небі: сонце, що сходить, сонце в зеніті, вмираюче сонце. Єгиптяни добре відчували цю різницю» [18, с. 312]. Таке потрактування небесного світла відображене і в слов'янській міфології, у якій трьома іпостасями бога Сонця вважалися Хорс, Даждьбог і Ярило. Наскрізний для прози Г. Пагутяк образ призахідного сонця в «Книзі снів і пробуджень» сакралізується через артикуляцію семантики солярних культів: «Цим скульптурам щонайменше 40 тисяч років. Люди, що їх створили, певно, молились, як і я, заходіві сонця» [11, с. 252]. У повісті «Брат мій Енкіду» з образом підземного світу корелює міфологема сонця, репрезентована образом шумерського бога Уту, який щоночі спускається в царство смерті, проходячи «шлях із Східної брами до Західної» [7, с. 54].

Небесні світила у багатьох теогоніях були наділені якостями всебачення і всевідання: «У низці міфологій Сонце і Місяць – два небесних ока на кінцях світової осі» [4, с. 604]. Такою ж міфосемантикою наповнений у повісті «Брат мій Енкіду» образ бога Уту, «від чийого ока не

сховатися потаємним діянням» [7, с. 59]. Геліоцентричність архаїчного світу коментує Г. Пагутяк в есеї «Рукави, вологі від роси»: «Древні ставили Сонце в центр Всесвіту, доки врешті наука не зробила його третьорядним світилом Галактики» [14, с. 123]. Таким чином письменниця пояснює десакралізацію цього солярного образу в ході еволюції уявлень про довколишній світ. Шанобливе ставлення до світила в її розумінні постає передумовою гармонійного існування у Всесвіті: «Якщо ми упокоримось і визнаємо свою залежність від Сонця, у нас з'явиться час відшукати у власній душі досконалість і вічність» [9, с. 126].

Отже, геліоцентричність можна вважати виразною ознакою міфопоетики Б. Шульца і Г. Пагутяк. У творах обох письменників міфологема сонця інтерпретується через зв'язки з бінарними опозиціями дня і ночі, світла і темряви, сходу і заходу, народження і смерті. Якщо у доробку Б. Шульца переважають образи ранкового й полуденного світила, то у прозі Г. Пагутяк домінує образ призахідного сонця. Перспективи подальших досліджень убачаємо у ґрунтовнішому компаративному аналізі інтерпретації міфологеми вогню у творчості обох авторів та у вивченні стратегій автоміфологізації.

Список використаних джерел

1. Возняк Т. Бруно Шульц. Повернення // Бруно Шульц / Тарас Возняк. – Львів : Центр Європи, 2012. – С.11–110.
2. Войтович В. Українська міфологія / Валерій Войтович. – К. : Либідь, 2002. – 664 с.
3. Гоголя М. Образ батька в прозі Бруно Шульца і Данила Кіша / Марина Гоголя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...
4. Иллюстрированная энциклопедия символов / сост. А. Егзаров. – М. : Астрель; АСТ, 2007. – 723 с.

5. Кримський С. Під сигнатурою Софії / Сергій Кримський. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. – 718 с.
6. Мифы народов мира / гл. ред. С. Токарев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.alleng.ru/d/inform/inform057.htm>
7. Пагутяк Г. Брат мій Енкідю // Мій Близький і Далекий Схід / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2014. – С. 12–67.
8. Пагутяк Г. Душа метелика // Потонулі в снігах / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2009. – С. 81–86.
9. Пагутяк Г. «Засвічу свічу проти сонечка...» // Потонулі в снігах / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2009. – С. 125–126.
10. Пагутяк Г. Кіт з потонулого будинку // Захід сонця в Урожі / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – С. 212–234.
11. Пагутяк Г. Книга снів і пробуджень // Захід сонця в Урожі / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – С. 235–298.
12. Пагутяк Г. Компроміс // Потрапити в сад / Галина Пагутяк. – К. : Молодь, 1989. – С. 3–142.
13. Пагутяк Г. Пан у чорному костюмі з блискучими гудзиками // Захід сонця в Урожі / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – С. 62–102.
14. Пагутяк Г. Рукави, вологі від роси // Мій Близький і Далекий Схід / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2014. – С. 86–131.
15. Пагутяк Г. Сентиментальні мандрівки Галичиною / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2014. – 192 с.
16. Пагутяк Г. Смітник Господа нашого // Записки Білого Пташка / Галина Пагутяк. – К. : Український письменник, 1999. – С. 3–78.
17. Пагутяк Г. Соловейко // Захід сонця в Урожі / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – С. 103–138.
18. Пагутяк Г. Спалене листя // Захід сонця в Урожі / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – С. 299–334.

19. Пагутяк Г. Тебе спалить сонце // Потонулі в снігах / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2009. – С. 34–35.
20. Пагутяк Г. Уріж та його духи / Галина Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2012. – 120 с.
21. Романишин В. Модальність топосу міста у «Перехресних стежках» Івана Франка та в «Цинамонових крамницях» Бруно Шульца / Віра Романишин // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – 2011. – Вип. 15. – С. 237–241.
22. Символы, знаки, эмблемы : энциклопедия / В. Багдасарян, И. Орлов, В. Телицин. – М. : ЛОКИД-ПРЕСС, 2005. – 494 с.
23. Скрипник І. Б. І. Антонич та Б. Шульц: міфологічний еротизм / Ірина Скрипник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : bdpu.org/sites/bdpu.org/files/.../скрипник.doc
24. 100 найвідоміших образів української міфології / В. Завадська, Я. Музиченко, О. Таланчук, О. Шалак. – К. : Орфей, 2002. – 440 с.
25. Фіцовський Є. Регіони великої єресі та околиці / Єжи Фіцовський. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2010. – 544 с.
26. Шульц Б. Літературно-критичні нариси / Бруно Шульц. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. – 176 с.
27. Шульц Б. Цинамонові крамниці та всі інші оповідання / Бруно Шульц. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2014. – 384 с.

**THE MYTHOLOGEM OF THE SUN
IN BRUNO SCHULZ'S AND HALYNA PAHUTIAK'S WORKS**

Bokshan H. I.

Kherson State University

27, 40 rokiv Zhovtnia St., 73000, Kherson, Ukraine

office@ksu.kherson.ua

Abstract. The paper analyzes the semantics of the literary images representing the mythologem of the Sun in B. Schulz's and H. Pahutiak's works. It examines

the relations of these images with solar myths. The study looks at the interpretation of fire symbolism. It highlights the conceptual significance of the mythologem of the Sun for arranging the literary microcosm of both authors. The research characterizes the correlation of this mythologem with a number of binary oppositions represented in their prose. It focuses on the role of the mythologem of the Sun in the literary realization of the concept of cyclical time in the works of both writers.

Key words: mythologem of the Sun, solar myths, binary oppositions, cyclical time, heliocentrism, vegetative code, ambivalent semantics.

МИФОЛОГЕМА СОЛНЦА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ

БРУНО ШУЛЬЦА И ГАЛИНЫ ПАГУТЯК

Херсонский государственный университет

Ул. 40 лет Октября, 27, 73000, г. Херсон, Украина

office@ksu.kherson.ua

Аннотация. В статье анализируется семантика художественных образов, репрезентирующих мифологему солнца в произведениях Б. Шульца и Г. Пагутяк. Прослеживаются их связи с солярными мифами. Уделяется внимание интерпретации символики огненной стихии. Определяется концептуальное значение мифологемы солнца для упорядочивания художественного микрокосма обоих авторов. Устанавливается корреляция этой мифологемы с рядом бинарных оппозиций, представленных в их прозе. Акцентируется роль мифологемы солнца в художественной реализации концепции циклического времени в творчестве обоих писателей.

Ключевые слова: мифологема солнца, солярные мифы, бинарные оппозиции, циклическое время, гелиоцентричность, вегетативный код, амбивалентная семантика.